

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

จากภาวะเศรษฐกิจที่ตกต่ำในปัจจุบันอันเป็นผลมาจากวิกฤติเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย เนื่องจากประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นคู่ค้าที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย (นิด้า พัฒนาการเศรษฐกิจ, 2551: ออนไลน์) อีกทั้งวิกฤติการณ์ทางการเมืองภายในประเทศที่ส่งผลกระทบต่อภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบัน ด้วยเหตุนี้ทำให้กิจการต้องดำรงอยู่ภายใต้สภาวะการณ์ที่แข่งขันอย่างรุนแรงของกลุ่มคู่แข่งทั้งกิจการระดับท้องถิ่น กิจการขนาดใหญ่ระดับประเทศและกิจการข้ามชาติ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่เป็นไปอย่างรวดเร็วส่งผลให้กิจการต้องมีการปรับตัวในด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถแข่งขันภายใต้สภาพแวดล้อมในปัจจุบัน เช่น การบริหาร โครงสร้างของกิจการให้มีมูลค่าสูงที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการขยายตัว การลดขนาด การกระจายกลุ่มธุรกิจออกไปครอบคลุมกลุ่มธุรกิจใหม่ซึ่งใกล้เคียงหรือแตกต่างกันมาก เป็นกลยุทธ์ซึ่งกิจการหลายแห่งให้ความสนใจ และการรวมกิจการและการเข้าครอบงำกิจการก็เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งเป็นที่นิยมเป็นอย่างมากเนื่องจากทำให้กิจการสามารถประหยัดต้นทุน ลดความเสี่ยง ผู้ซื้อธุรกิจสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องและไม่หยุดชะงัก ลดคู่แข่ง ฯลฯ (อัญญา ชันชวิทย์, 2540)

จากข้อมูลการเข้าถือหลักทรัพย์เพื่อครอบงำกิจการของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระบุว่า การเสนอซื้อกิจการเพื่อครอบงำกิจการซึ่งมีสัดส่วนการซื้อตั้งแต่ 50% ของจำนวนหุ้นทั้งหมดในปี พ.ศ. 2547-2550 มีจำนวนทั้งหมด 64 กิจการ (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2551: ออนไลน์) ซึ่งเมื่อกิจการเหล่านี้รวมธุรกิจกันต้องนำมาตราฐานการบัญชีฉบับที่ 3 เรื่อง การรวมธุรกิจซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศฉบับที่ 3 เรื่อง การรวมธุรกิจ พ.ศ. 2549 (IFRS NO. 3, Business Combination (2006)) มาถือปฏิบัติโดยมีเนื้อหาบางส่วนกล่าวไว้ว่า ในการรวมธุรกิจที่สามารถระบุได้ว่ากิจการใดเป็นผู้ซื้อโดยกิจการหนึ่งซื้อหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงของกิจการหนึ่งเกิน 50% ก็สามารถใช่วิธีซื้อ (Purchase method) ในการบันทึกบัญชี ซึ่งการบันทึกบัญชีตามวิธีซื้อจะทำให้เกิด ค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจหากต้นทุนจากการรวมธุรกิจสูงกว่าสัดส่วนของผู้ซื้อในมูลค่ายุติธรรมสุทธิของสินทรัพย์ หนี้สิน สินทรัพย์ไม่มีตัวตน และหนี้สินที่อาจจะเกิดขึ้นที่ระบุได้ของผู้ที่ถูกซื้อ และไม่อนุญาตให้มีการตัดจำหน่ายค่าความนิยมจาก

การรวมธุรกิจ แต่ต้องทดสอบการด้อยค่าแทนทุกปีโดยค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจแสดงถึงจำนวนเงินที่ผู้ซื้อจ่ายคาดหวังประโยชน์เชิงเศรษฐกิจในอนาคตที่จะได้รับจากสินทรัพย์เข้ามาสู่กิจการซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากชื่อเสียงของกิจการ ทำเลที่ตั้งของกิจการ ประสิทธิภาพในการผลิต ฯลฯ โดยทางทฤษฎีบัญชีกล่าวว่า ค่าความนิยม คือส่วนที่ทำให้กิจการสามารถทำกำไรได้สูงกว่าระดับปกติสำหรับกิจการประเภทเดียวกัน (เมธากุล และ ศิลปพร, 2547) ดังนั้นหากค่าความนิยมสามารถสะท้อนถึงผลการดำเนินงานในอนาคตที่ดีขึ้นของกิจการตามแนวคิดที่กล่าวมา จึงอาจกล่าวได้ว่าค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจเป็นตัวที่แสดงให้เห็นถึงความคาดหวังของผู้จ่ายซื้อที่มีต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานและผลการดำเนินงานที่ดีขึ้นตามมาในภายหลังจากการรวมธุรกิจ จึงเป็นที่มาของแนวคิดของความสัมพันธ์ระหว่าง ค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจกับคุณภาพกำไร

ในอดีตที่ผ่านมา มีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจกับความสามารถในการทำกำไร (Chauvin and Hirschey, 1994 อ้างถึงใน ศันสนีย์ สุริยเชิดชูสกุล, 2548; ศิรดา นวลประดิษฐ์, 2547) จากผลการศึกษาพบว่าค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับกำไรสุทธิที่ใช้วัดความสามารถในการทำกำไร (Chauvin and Hirschey, 1994 อ้างถึงใน ศันสนีย์ สุริยเชิดชูสกุล, 2548) และต่อมามีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจและความสามารถในการทำกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นการวัดผลการดำเนินงานโดยใช้อัตรารส่วนทางการเงินจากงบการเงินซึ่งจัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง (ศิรดา นวลประดิษฐ์, 2547) จากผลการศึกษาพบว่าค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกับอัตรารส่วนวัดความสามารถในการทำกำไรที่เป็นการวัดผลการดำเนินงานตามปกติของกิจการ และต่อมามีผู้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจกับผลการดำเนินงานและกระแสเงินสดในอนาคตของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ศันสนีย์ สุริยเชิดชูสกุล, 2548) จากผลการศึกษาพบว่าค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับผลการดำเนินงานในอนาคตแต่ค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจไม่มีความสัมพันธ์กับกระแสเงินสดในอนาคต

จากการศึกษาในอดีตพบว่าค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจมีความสัมพันธ์กับผลการดำเนินงานจากงบการเงินซึ่งจัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง แต่การวัดผลการดำเนินงาน โดยดูแต่เพียงตัวเลขกำไรที่ได้จากเกณฑ์คงค้างเพียงอย่างเดียว นั้นไม่สามารถที่จะบอกถึงผลการดำเนินงานอย่างแท้จริงได้ ดังจะเห็นได้จากบทเรียนการล้มละลายของบริษัทต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในประเทศหรือต่างประเทศ เช่น บริษัท ปิกนิก บริษัท เอนรอน และบริษัท เวิลด์คอม ล้วนมีสาเหตุมาจากการตกแต่งกำไรเพื่อปิดเบือนรายการทางบัญชีและผลประกอบการของกิจการทำให้การดูผลการดำเนินงานจากงบการเงินขาดความน่าเชื่อถือหรือไม่ถูกต้อง (กฤษณา และ ชาญชัย, 2551) ดังนั้นใน

ปัจจุบันจึงมีการให้ความสนใจในตัวคุณภาพกำไร หรือดัชนีที่ใช้วัดผลการดำเนินงานพื้นฐานที่แท้จริงของกิจการเพิ่มมากขึ้น (ภคสุนาท จิตมั่นชัยธรรม, 2545) โดยที่หนึ่งในวิธีการวิเคราะห์คุณภาพกำไรที่มีประสิทธิภาพ คือ อัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณขึ้นจากกระแสเงินสด ซึ่งมีส่วนช่วยในการลดผลกระทบที่เกิดจากการใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกันสำหรับรายการและเหตุการณ์เดียวกันออกไป รวมถึงช่วยจัดปัญหาในการปันส่วนค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับการบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง ที่อาจบิดเบือนไปตามดุลยพินิจของฝ่ายบริหารในแต่ละกิจการ (วรศักดิ์ ทูมมานนท์, 2543)

ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจและคุณภาพกำไร

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ขอบเขตเนื้อหา

เนื้อหาในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจและคุณภาพกำไร ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2547-2550 โดยตัวแทนในการวัดคุณภาพกำไรประกอบด้วยอัตราส่วนทางการเงิน 2 อัตราส่วน คือ (1) ดัชนีกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Operating Cash Index: OCI) (2) อัตราส่วนความเพียงพอของกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Cash Flow Adequacy: CFA)

1.4 ประโยชน์ที่ได้รับ

ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจและคุณภาพกำไรของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

1.5 นิยามคำศัพท์

ค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจ หมายถึง มูลค่าคงเหลืออยู่ของต้นทุนการรวมธุรกิจ หลังจากหักด้วยมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ หนี้สิน สินทรัพย์ที่ไม่มีตัวตนและหนี้สินที่อาจเกิดขึ้นที่ระบุได้ของผู้ถูกซื้อแล้ว (คุษฎี และ วรศักดิ์, 2550)

การรวมธุรกิจ หมายถึง การนำกิจการที่แยกต่างหากจากกันมารวมเป็นหน่วยงานทางเศรษฐกิจเดียวกัน โดยการที่กิจการหนึ่งรวมกับอีกกิจการหนึ่ง หรือการที่กิจการหนึ่งเข้าควบคุมสินทรัพย์สุทธิและการดำเนินงานของอีกกิจการหนึ่ง (คุษฎี และ วรศักดิ์, 2550)

คุณภาพกำไร หมายถึง กำไรที่แท้จริง (Real Income) หรือกำไรที่มีคุณภาพซึ่งเป็นกำไรที่เกิดจากการดำเนินงานตามปกติ สามารถเปลี่ยนกลับมาเป็นเงินสดที่เพียงพอต่อการเปลี่ยนแปลงสินทรัพย์ที่เสื่อมค่าได้ เป็นกำไรที่มาจากรายได้ที่เกิดขึ้นเป็นประจำ รวมทั้งกิจกรรมที่มีนัยสำคัญที่ก่อให้เกิดกำไรได้ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว หรือเป็นกำไรที่แสดงให้เห็นถึงความสามารถของกำไรในการสะท้อนกระแสเงินสดที่อยู่เบื้องหลังการเกิดกำไร (วรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2543)

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หมายถึง บริษัทที่มีหุ้นได้รับการจดทะเบียนหรือได้รับอนุญาตให้ทำการซื้อขายได้ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (POEMS, 2552: ออนไลน์) ที่แสดงรายการค่าความนิยมจากการรวมธุรกิจตามวิธีซื้อธุรกิจ (Purchase method) ไว้ในงบดุลหรือหมายเหตุประกอบงบการเงิน ในช่วงปี พ.ศ. 2547-2550 โดยไม่รวมบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ใหม่ หน่วยลงทุน บริษัทจดทะเบียนที่อยู่ในกลุ่มอุตสาหกรรมธุรกิจการเงิน และบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างฟื้นฟูกิจการ